

N:o 72.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1895, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronan tillhöriga halfva gården n:o 71 med halfva tomten n:o 127 a inom kvarteret Stor- och Vretroten m. m. i Arboga.

(I. A.)

Med åberopande af bilagdt protokoll öfver ecklesiastikärenden för den 26 mars innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 49) föreslagit Riksdagen att medgifva,

att den Kongl. Maj:t och kronan tillhöriga halfva gården n:o 71 med halfva tomten n:o 127 a inom kvarteret Stor- och Vretroten i Arboga stad jemte dertill hörande utmarkslott måtte till Arboga stadsförsamling försäljas mot en köpeskillning af fem hundra kronor, med skyldighet för församlingen att vidkännas de med köpet förenade kostnader,

samt att försäljningssumman måtte få användas på enahanda sätt, som vore bestämdt i fråga om köpeskillingar för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning egde rum jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas, att rådstufvurätten i Arboga, på yrkande af advokatfiskalsembetet i kammarkollegium, genom laga kraft vunnet utslag den 9 januari 1893 förklarar qvarlåtenskapen efter aflidne kyrkvaktaren Johan Norgrens förut afidna hustru Margreta

Norgren skola såsom danaarf tillfalla Kongl. Maj:t och kronan; och att vid bodelning efter makarne Norgren den 12 augusti 1893 tillskiftats Kongl. Maj:t och kronan, förutom ett kontant belopp, den i nämnda qvarlåtenskap ingående fastigheten halfva gården n:o 71 med halfva tomten n:o 127 a inom kvarteret Stor- och Vretroten i Arboga stad, hvarmed tillika följt viss andel i stadens utmark. Efter det sedermera en af två personer hos Kongl. Maj:t gjord ansökan rörande efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter hustru Norgren den 2 februari 1894 blifvit afslagen, hade lagfart å berörda fastighet, enligt domstolens fastighetsbok förekommande under benämning: halfva gården n:o 71 med hälften i tomt delen n:o 127 a, den 4 juni 1894 beviljats Kongl. Maj:t och kronan.

Den andra hälften af gården n:o 71 och af tomten n:o 127 a med dertill hörande utmark egdes af Arboga stadsförsamling, som genom köpebref den 24 september 1878 af ofvanbemälda Norgren tillhandlat sig sagda fastighet, utgörande dennes andel i sterbhuset efter hustru Norgren. Redan dertid hade församlingen å den med tomten n:o 127 a sammanhörande utmarksandel fått uppföra ett småskolehus; och efter omförmälda köp hade år 1879 ingåtts en öfverenskommelse mellan församlingen och Norgren, hvarigenom denna utmarkslott delats dem emellan på det sätt, att Norgren, såsom på grund af testamente till sin död innehafvare af hustruns rätt, bekommit den östra och församlingen den vestra delen, hvarå småskolehuset vore beläget och hvarst församlingen ytterligare uppfört ett folkskolehus, som dock sedermera nedbrunnit.

Enligt hvad till statsrådsprotokollet vidare meddelas, vore församlingen, som anordnat platsen med planteringar och trädgård för barnens undervisning, betänkt på att å sin sålunda erhållna andel af utmarksloten låta uppföra nytt folkskolehus i det nedbrunnas ställe. Församlingen ville likväl dessförinnan till trygghet för sig söka förvärfva eganderätt till hela utmarksloten. För detta ändamål hade församlingen vänt sig till Kongl. Maj:t med en ansökning, deruti församlingen sade sig befara, att den mellan densamma och Norgren verkställda sämjedelningen af utmarksloten kunde förklaras ogiltig vid det förhållande, att någon klyfning jemväl af tomten ej skett dem emellan. En klyfning af tomten finge dock ej ega rum på grund af tomtens obetydliga areal, hvarför, och då utmarksloten ej kunde från tomten skiljas och afhändas eller särskildt pantsättas, församlingen önskade få af kronan tillhandla sig halfva gården n:o 71 i kvarteret Stor- och Vretroten med hälften i tomten n:o 127 a jemte tillhörande

utmärkslott. Med hänsyn till tomtens taxeringsvärde samt brandförsäkringsvärdet af dess åbyggnader, äfvensom sakkunnige personers värdering, ansåge församlingen sig kunna såsom skälig köpeskilling erbjuda ett belopp af fem hundra kronor.

Ett vid ansökningen fogadt utdrag af 1893 års taxeringslängd öfver fast egendom i Arboga, för hvilken bevilning erlades, utvisade ett taxeringsvärde af sammanlagdt 500 kronor å kronans ifrågavarande fastighet; och enligt ett i afskrift jemväl bilagdt, den 28 augusti 1894 utfärdadt brandförsäkringsbref, utgjorde försäkringsvärdet af de å hela omförmälda tomt n:o 127 a uppförda byggnader 600 kronor. Vidare åtföljdes ansökningen af instrument öfver en den 24 augusti 1894 af landtbrukaren B. Silfverling och byggmästaren C. O. Wattenström, efter anmodan af Arboga stadsförsamlings skolråd, verkställd värdering å kronans hälft i berörda fastighet. Värderingsinstrumentet, hvaraf framginge, att de å tomten uppförda oansenliga husen befunde sig i ett förfallet skick, utvisade, att hela tomten n:o 127 a, enligt af stadens byggnadsnämnd den 23 maj 1894 godkänd mätning, innehölle 293,11 kvadratmeter. Vidare hade i fråga om utmarksskiftet omförmäts, att Kongl. Maj:ts och kronans andel deri, hvilken angäfvos till vid pass 37 ar, utgjordes dels af omkring 25 ar odlad mark af sandig, stembunden och mindre fruktbar beskaffenhet, dels till återstående del af ett ouppodladt, än mera stembundet samt skoglöst område; varande kronans andel i utmarksskiftet obebyggd, hvaremot å församlingens finnes en till skolhus använd mindre byggnad jemte ett par uthus. Slutligen innehåller instrumentet följande värdering:

gården n:o 71	kronor 500: —
tomten n:o 127 a	„ 300: —
	Summa kronor 800: —

hvari kronans andel sålunda utgjorde 400 kronor. Dertill komme värdet af kronans skifte af utmärkslottet, upptaget till belopp af 90 kronor. Sammanlagda värdet af kronans ifrågavarande fastighet vore sålunda af värderingsmännen uppskattadt till 490 kronor.

Öfver ifrågavarande ansökning — som med dervid fogade handlingar till Kongl. Maj:ts insändts af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vestmanlands län, hvilken myndighet dervid förklarar sig icke hafva något att erinra mot den gjorda framställningen — hade kammarkollegium anbefalts att, efter kammaradvokatfiskalsembetets hörande, afgifva utlåtande. Advokatfiskalsembetet hade med anledning deraf

uttalat, att det vore med Kongl. Maj:ts och kronans fördel bäst för-
enligt, att ifrågavarande obetydliga fastighet blefve för ett skäligt pris
försåld, och att den af stadsförsamlingen erbjudna köpeskillingen syntes
motsvara egendomens värde. Vid sitt yttrande hade advokatfiskals-
embetet fogat eganderätts- med flera handlingar rörande ifrågavarande
fastighet, deribland en af stadsingeniören O. Käck år 1878 upprättad
karta, utvisande bland annat, att arealen af tomten utgör 293,11
kvadratmeter.

Kammarkollegium hade för sin del i sitt afgifna utlåtande be-
träffande den staden Arboga tillhöriga jord meddelat: att hertig Carl
genom bref den 30 januari 1600 upplåtit till staden den derinvid be-
lägna Kungsgård eller, såsom det i brefvet uttrycktes, Gårdsens egor,
med undantag af Hauire äng och Kohagen, mot ränta i stångjern; att
all stadens jord, hvaraf en del skulle egas af enskilde, blifvit enligt
kammarkollegii utslag den 28 februari 1827 skattlagd för salpetergårds
utgörande till 27 mantal; samt att utmarken, som benämndes Norra
och Södra Skogen, dels bestode af instängda odlingar, hagar och torp,
dels vore indelad å tomterna, hvilken indelning i magistratens berättelse
af den 1 december 1852 till komitén för undersökning af grunderna
för städernas beskattning uppgäfves hafva egt rum på grund af Kongl.
Maj:ts befallningshafvandes utslag den 22 februari 1813 och den 5 maj
1815 med föreskrift, att utmarkslott ej finge genom något laga fång
från tomt afsöndras eller särskildt pantförskrifvas, så länge Arboga
stad till dåvarande egenskap och privilegier förblefve oförändrad.

På grund af hvad i ärendet blifvit anfördt och upplyst samt hvad
kammarkollegium tillstyrkt, hade departementschefen hemställt, att Kongl.
Maj:t måtte till Riksdagen afgifva det förslag föreliggande proposition
innefattar.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna fram-
ställning blifvit hänvisad, har icke haft något att anmärka emot den före-
slagna försäljningen af ifrågavarande fastighet och den därför erbjudna
köpeskillingen.

Beträffande denna köpeskillings användande har utskottet velat
erinra, hurusom med hänsyn till behofvet af embetslokaler för de cen-
trala verken och andra offentliga institutioner i Stockholm 1893 års
Riksdag enligt Kongl. Maj:ts förslag beslöt, att de inflytande köpe-
skillingarna för viss kronan tillhörig mark derstädes skulle inlevereras
till statskontoret för att förvaltas och förräntas såsom en särskild »fond
för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden». Med

afseende härå och då, likasom köpeskillingarna för statens försålda domäner ansetts böra användas till inköp af annan fastighet å landet, det torde vara lämpligt att vid försäljning af kronans egendomar i stad de inflytande medlen afses för förvärfvande af annan stadsfastighet, har utskottet visserligen ansett förenämnda försäljningssumma böra ingå till omförmälda fond; men då förslag i sådant hänseende icke föreligger, saknar utskottet anledning att göra någon hemställan i berörda syfte. Deremot anser sig utskottet icke kunna biträda Kongl. Maj:ts hemställan om att denna försäljningssumma skall användas på enahanda sätt, som är bestämdt i fråga om köpeskillingar för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874, eller till inköp af skogbärande eller till skogsbörd lämplig mark. För sådant ändamål synas nemligen allenast de för försålda kronoegendomar å landet inflytande köpeskillingar böra användas. Hvad åter beträffar försäljningssummorna för kronans stadsfastigheter, är i en af de utaf innevarande Riksdag redan godkända paragraferna till reglemente för riksgäldskontoret stadgadt, att riksgäldskontoret eger mottaga de medel, hvilka kunna inflyta för försäljning af kronan tillhöriga hus i städerna; och vid det förhållande att, såsom ofvan nämnts, särskild föreskrift om ifrågavarande medels användande icke ansetts böra meddelas, lära dessa medel, med tillämpning af berörda reglementes omförmälda föreskrift, komma att ingå till riksgäldskontoret.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver,

att den Kongl. Maj:t och kronan tillhöriga halfva gården n:o 71 med halfva tomten n:o 127 a inom kvarteret Stor- och Vretroten i Arboga stad jemte dertill hörande utmarkslott må till Arboga stadsförsamling försäljas mot en köpeskilling af fem hundra kronor, med skyldighet för församlingen att vidkännas de med köpet förenade kostnader.

Stockholm den 26 april 1895.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.